

הערות בעניני יום הכפורים ויום טוב - שיעור 361

I. לפני מי שמאריך בתפלה אם מותר לישוב או לעבור או לפסוע ג' פסיעות בד' אמות שלו

(א) **לישב אצל המתפלל** ביום הכפורים וגם בכל השנה עיין בשו"ע (ק"ז - ב - ג) דאסור לישוב בתוך ד' אמות שלו שנראה שאינו מקבל עליו עול מלכות שמים (מ"ב ק"ז - סק"ו) והט"ז (סק"ג) כתב משום דאדמת קודש הוא ואסור בין לפניו בין לצדדיו בין אחריו אמנם אם הוא יושב לתקוני תפלה כגון קריאת שמע או איזהו מקומן מותר ויש מקילין אפילו ללימוד תורה אם מוציא בשפתיו ויש מחמירין כמלא עיניו משום שנראה שמשתחוה לו ודעה ראשונה עיקר וללימוד מוסר מותר דאין קבלת עול מלכות שמים יותר מזה (אשי ישראל כ"ט - הערה י"ג) ומותר לאדם חלוש לישוב (ק"ז - ז) ועיין בבית ברוך על הח"א (כ"ו - ט) דביוה"כ מצבינו כחלושים ואפשר להקל ועוד צד להקל דבית המדרש המיועד לתלמוד תורה ולא לתפלה כגון ישיבה אין שום איסור לשבת או לעבור בתוך ד"א של המתפלל ועוד אם המתפלל עומד בתחנונים יש מקילין (בית ברוך ועיין בשו"ת בצל החכמה ו - ל"ח) ודלא כהמ"ב

(ב) **לפסוע ג' פסיעות בתוך ד' אמות לאדם אחר שמתפלל אחריו אסור** (ק"ז - ה) ואם אינו אחריו ממש רק מרוחק לצדדיו נראה דשרי להא"ר (במ"ב סקט"ז) ולא כהמג"א ועוד עצה שיפסע לצדדים (אשי ישראל הערה מ"ח בשם החזו"א) ומותר לש"ץ לפסוע אף כשיש מי שמתפלל אחריו כדי שלא יגרום טירחא לציבור ומוטב יותר שלא יפסע (ס"ט)

(ג) **לעבור בפני המתפלל במעבר לרבים שבביה"כ - עיין בשו"ע** (ק"ז - ד) שאסור או משום שמבטל כוונתו או משום שמפסיק בין המתפלל להשכינה (מ"ב סקט"ו) ודוקא לפנייהם אבל בצדדיהם מותר להא"ר ולא כהמג"א (מ"ב סקט"ז) והנפק"מ ללעבור לפני קטן יש מתירין דאינו מבטל כוונתו (א"א מבוטשאטש) אמנם משום הטעם דמפסיק בינו לבין השכינה אסור (בשם החזו"א) ועוד נפק"מ למי שמשלשל טליתו על פניו יש מתירים משום דאינו מבטל כוונתו (א"א ע"ט) ויש אוסרים (בה"ל ק"ז) ובספר חינוך דחיי' (ל"ט) כתב שמותר לעבור לפניו וראייתו מקבר המזיק את הרבים דמותר לפנותו (סנהדרין מ"ז:) ויש חולקין דבית הכנסת המיוחד לתפלה אסור משא"כ רה"ר דמיוחד להליכת הרבים (שו"ת בצל החכמה ו - ל) ואם רבים צריכים לצאת ואין דרך אחרת אפשר דמותר (בצל החכמה ו - ל"ח) ועיין בשו"ת ציץ אליעזר (ח - ח) דכשאין לו דרך אחרת יש להקל לעבור כנגד המתפלל כדי להכנס ללמוד בעת הקבוע לו ויש מקילין לעבור לפניו לענות קדיש או אמן ויש חולקים (אשי ישראל הערה נ"ז) ויש מקילין אם יש שטנדער גבוע י' טפחים ורוחב ד' טפחים לפני המתפלל (א"א מבוטשאטש) ואם צריך לצאת לעשיית צרכיו מותר כדי שלא יעבור באיסור בל תשקצו (א"א מבוטשאטש ע"ט) ועיין בבית ברוך על הח"א (כ"ו - כ"ח) דאין דרך ארץ להאריך בתפלה אם מעכב אחרים לצאת וצריך להתפלל במקום שאין מעכבין האחרים

II. **לפסוק צדקה בעת הזכרת נשמות** צריך לומר בלא נדר ויזהר מאד לקיים אחרי החג בלא עיכוב כי אם לא כן יהפוך אליו הנשמה למקטרג ח"ו (אלף המגן תרכ"ח - ג) ויחיד יכול לאומרה בלא מנין אם קשה לצאת (גשר החיים ב - ל"ז)

III. מי שמחויב לאכול ביוה"כ יטל ידיו כרגיל וי"א שצריך לחם משנה (כה"ח תרי"ח - ס) כ"כ השו"ע (תרי"ח - י) שצריך להזכיר יעלה ויבא בברכת המזון וי"ח שלא נתקן אלו ליום הכפורים

IV. שטיפת הפה במשקה מר (Listerine) וכדומה אסור ביוה"כ משום רחיצה ולכן במקום חולי שאין זה לרחיצה של תענוג כגון מכה בלשון או בחיך ויש בו צער גדול יש מקילים (בשו"ת ארץ צבי פ"ח) ועיין בשו"ע (תרי"ג - ד) דמותר לאסטניס שיקנח פניו במים ונהגו להחמיר אפילו ברחיצת העינים (רמ"א ע"ט)

V. עוד דיני יוה"כ - עיין בשיעורים 31, 79, 118, 160, 202, 243, 281, 319

VI. הערות

(א) עדשות מגע רכות להשרותם בשבת וביום טוב - עיין בקובץ תשובות מרב יוסף שלום אלישיב (כ"ו) דבחומר דאין בו כח לנקות את העדשות מגע כלל יש להתיר בצירוף רחיצת הע"מ בערב שבת אמנם אולי יש להתיר לשרותו בנוזל הניקוי ביום טוב שני מב' טעמים (כ) שמעתי דהשכט הלוי והמשנה הלכות מתירים אף בשבת ולכן ביו"ט שני היא ספק דרבנן (ב) יש עוד סניף להיתר דשיטת הרשב"א בשם ספר הישר לר"ת הוא דכבגדים שלנו שצריכים כיכוס הרבה לא אמרינן שרייתו זהו כיכוסו מ"מ כל הפוסקים לא הביאו דברי הרשב"א והר"ת וצ"ע (שערים מצויינים בהלכה פ - אות ל"ג) ועיין בשיעור 349

(ב) ריבית מבנק של גוים עבור שבת ויו"ט - עיין באג"מ (ד - נ"ט) דכששבת ויו"ט סמוכין יש לאסור מליטול בעד יום הראשון דמתחיל אצלם בחצות לילה ונמשך עד חצות לילה השני ובשני יו"ט של ר"ה אולי יש לאסור בעד יום ראשון דהרי הם כיומא אריכתא אמנם dividends שאין משלמים לפי סך הימים אין איסור שכר שבת וע"ע שו"ת מנחת יצחק (ט - נ"ט) ושו"ת בצל החכמה (ג - ל"ה)

(ג) פריסת כיסוי פלאסטיק על הסכך מפני הגשם בשבת וביו"ט - עיין ברמ"א (תרכ"ו - ג) דגג שפותחין וסוגרין אותו בצירים אין בו משום בנין וסתירה אבל כיסוי של פלאסטיק על הסכך מותר רק אם מניח אותו בתוך הטפח מהסכך (אג"מ ה - ל"ט - ד) אמנם תחת הסכך מותר אפילו בתוך ג' טפחים להסכך משום לבוד (מ"ב תר"פ - סקכ"ה) והנפ"מ שעל הסכך האיסור משום שנעשה אהל חדש ע"י חלל האויר שבין הפלאסטיק והסכך ושיעור אהל טפח ותחת הסכך אינו נחשב אהל חדש ובתוך ג' אמרינן לבוד ועיין בשש"כ (כ"ד - הערה כ"ט) ועיין בשער הציון (ע"ט) דלא משמע הכי וכדבר למתוח האהל הקבוע בעגלות תינוקות שיש בו צירים שהחזון איש (ל"ג - י) התיר יש לפקפק ולכן יש להחמיר בלא פריסת טפח מערב שבת (אג"מ ד - ק"ה - ג) ואין להקשות מגג סוכה (רמ"א תרכ"ו - ג) דכבר עשוי וצריך רק למתוח הגג משא"כ במטריה שבגן או עגלות תינוקות שדוחק ועושה אהל מחדש (כלכלת שבת) ועיין בשיעורים 90-91 ועוד דגג הכותל (awning) חשיב פתח משא"כ מטריה או עגלות תינוקות

גמר התימה טובה

נדפס לטובת אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזי ע"ה מאי אורח באשה רחל ב"ר לרשן חנוך הענין הכפון ע"ה